

Foto: ANETTE NANTELL

— Problemen med elöverkänslighet måste tas på allvar, och det går att bli bättre, betonar både Birgitta Stålhandske och Thomas Josefsson.

”Elbesvär går att göra något åt”

11/11 1992

LINKÖPING
För tio år sedan kom de första rapporterna om ett samband mellan arbete vid dator och graviditetsstörningar. Nyligen publicerades en finsk studie som visar en trefaldig ökning av spontanaborterna för kvinnor som arbetar vid datorer med starka magnet- och elfält.

— Man måste helt enkelt använda skärm med lägre strålning, säger Per Erik Boivie, utvecklingschef på TCO.

Han har utarbetat ett speciellt handlingsprogram för arbetsplatser när personer drabbas av överkänslighet för el.

I programmet betonas att insatserna ska vara en del av det reguljära arbetsmiljöarbetet och att det är arbetsgivaren som har huvudansvaret för att vidta åtgärder.

Sticker

— Det här är ett mycket komplext problem, menar Per Erik Boivie. Vi befinner oss på ett gungfly. Mer forsk-

ning behövs men också praktiska åtgärder.

Sveriges kommunaltjänstemannaförbund (SKTF) anordnade i går ett seminarium om elöverkänslighet. Inledande talare var Thomas Josefsson, ordförande i Föreningen för el- och bildskärmsskadade.

Symptomen uppträder oftast först vid arbete framför en databildskärm. Det hettar, bränner och sticker i huden. Främst i ansiktet och på armar och händer.

Långsamt bättre

— Det kan kännas som om du suttit ute i solen för länge, förklarar Thomas Josefsson.

Du kan också bli torr i de övre luftvägarna, få grusiga ögon och drabbas av koncentrationssvårigheter.

Oftast går det snabbt över. Men efter ett tag dröjer det allt längre innan man känner sig besvärsfri.

— Till slut räcker det inte med att du har ledigt över helgen eller tar några dagars semester. Du börjar utveckla en extrem känslighet mot allt med el, till exempel lysrör eller TV-apparater.

Själv drabbades Thomas Josefsson i december 1988.

Under våren 1989 började han känna av grannarnas TV-apparat.

— Jag fick gå ut och promenera varje kväll tills TV-programmet tog slut vid halv tolv-tiden.

Han blev tvungen att flytta ut till en god väns sommarstuga, som var elfri, och kunde sköta sitt arbete därifrån.

Sedan dess har han långsamt blivit bättre, därför att hans arbetsplats och bostad har elsanerats.

Även Birgitta Stålhandske deltog på gårdagens seminarium. Corren har tidigare skrivit om hennes problem med elöverkänslighet. Nu har hon flyttat in ett gammalt träradhus som sanerats mot el.

Bra hjälp

Boxholms kommun har bidragit till saneringen med bostadsanpassningsbidrag. Och på arbetet, Boxholms Energi, har de ställt upp och hjälpt Birgitta Stålhandske genom en genomgripande sanering.

Thomas Josefsson uppskattar att det i Sverige finns uppåt 2 000 som är kraftigt elöverkänsliga. Och de med lättare symtom är säkert det tiotubbla.

Hans råd till den som drabbas:

— sluta genast med bildskärmsarbete

— sjukskriv dig om inte besvären försvinner

— elsanera arbetsplatsen

— byt ut skärmen till en med flytande kristaller

Thomas Josefsson vill också ta död på myten att elöverkänslighet bara drabbar medelålders ”kärningar”.

— Det drabbar alla åldrar, både män och kvinnor och alla yrkeskategorier.

Birgitta Stålhandske skickar till slut med ett tröstens ord till dem som fått symptom på elöverkänslighet:

— Det går att komma tillbaka, man kan göra något åt sina besvär. Jag blev bättre och sitter åter vid min dator.

Men den här gången är dataskärmen lågstrålande och inbyggd i ett metallhölje.

Foto: LASSE HEJDENBERG

— Mitt hem är min borg, säger Birgitta Stålhandske om sitt elsanerade radhus, där TV:n fått ett särskilt skyddshölje. Hennes arbetsplats har också sanerats och nu är hon på väg tillbaka till ett normalt liv.

En borg mot elallergin

11/11 1992

För ett år sedan satt Birgitta Stålhandske i en stuga ute i skogen. Hon använde gasolkök och stearinljus.

Hennes överkänslighet mot el hade drivit henne till detta drastiska steg.

I dag bor hon i ett äldre träradhus i Boxholm. Hon har fått hjälp

av kommunen att elsanera sitt hem.

— Min bostad är min borg mot elöverkänslighet.

Det finns alltså hopp för dem som råkar ut för elöverkänslighet. En sjukdom som blir allt vanligare i Sverige.

I dag beräknas 2 000 personer

vara svårt drabbade. Det hettar och bränner i huden och de mår mycket dåligt i närheten av allt som drivs med el.

Thomas Josefsson är ordförande i Föreningen för el- och bildskärmsskadade där 1 500 av de mest drabbade är medlemmar.

Han råder den som får symtom

att genast sluta med sitt bildskärmsarbete. Att se till att arbetsplatsen elsaneras och att en lågstrålande bildskärm införskaffas.

Men det går att bli bättre. Det är både han och Birgitta Stålhandske från Boxholm bevis på.

Sidan A10